

06.06.2024 225 ROCZNICA URODZIN ALEKSANDRA PUSZKINA

(1799-1837)

Krótką notatka o ALEKSANDRZE PUSZKINIE

Rosyjski pisarz i najwybitniejszy obok Michaiła Lermontowa przedstawiciel romantyzmu rosyjskiego. Klasyk literatury rosyjskiej i światowej, reformator rosyjskiego języka literackiego. Kamerjunker cesarza Mikołaja I Romanowa.

Na jego rozwój miały wpływ postacie dwóch przodków: jego stryja Wasilija Lwowicza Puszkina (1770–1830) i pradziadka, czarnoskórego Abisyńczyka Abrama Hannibala, który trafił do Rosji jako niewolnik, ale dzięki mądrości i odwadze stał się ulubieńcem cara Piotra I i otrzymał szlachectwo. Trzecią osobą, która wywarła na niego wpływ, była niania Arina Rodionowna Jakowlewa, dzięki której poznał kulturę i problemy chłopów pańszczyźnianych.

Początkowo kształcili go francuscy guwernerzy. Od 1811 przebywał w ekskluzywnym Liceum w Carskim Siole (obecnie Carskie Sioło przemianowano na Puszkina) w pobliżu Petersburga. Jego debiutanckie, pisane w liceum, utwory to dydaktyczno-satyryczne listy poetyckie, ody i elegie utrzymane w stylu klasycystycznym i preromantycznym.

Po ukończeniu liceum (1817) mieszkał w Petersburgu, gdzie przyłączył się do grupy Arzamas, propagującej włączenie do poezji języka potocznego i nowych gatunków, a także do kółka literackiego „Zielona lampa” związanego z dekabrystami.

Oburzony despotycznymi rządami Aleksandra I i później Mikołaja I, pisze wiersze będące krytyką carskiej tyranii i absolutyzmu: odę Wolność (napis. 1817, wyd. 1856. Вольность), wyszydzające Aleksandra I Bajki Noël (1818), wiersz Do Czaadajewa (К Чаадаеву, 1818) i prochłopską elegię Wieś (Деревня, 1819). Utwory te krążyły początkowo tylko w odpisach i zostały wydane dopiero w latach pięćdziesiątych XIX wieku. Po opublikowaniu wierszy do ich autora entuzjastyczny list wysłał Czaadajew. Antycarska działalność literacka spowodowała zsyłkę poety na południe Rosji.

Przed wyjazdem z Petersburga Puszkina zdążył jeszcze ogłosić w (1820) swój pierwszy poemat Rusłan i Ludmiła (Руслан и Людмила, 1820), który zwrócił powszechną uwagę. Był to początek fascynacji bajronizmem, wprowadzonym przez

Puszkina do literatury rosyjskiej. Kolejne utwory powstające na zesłaniu: Jeniec kaukaski (1822), Fontanna Bachczysaraju (Бахчисарайский фонтан, 1823), Cyganie (Цыганы, 1824) utrzymane są w tym stylu.

Na zesłaniu Puszkina przebywał najpierw w Kiszyniowie, potem w Odessie, na Kaukazie i na Krymie. W tym czasie rozpoczął pracę nad poematem Eugeniusz Oniegin (Евгений Онегин), pisząc w latach 1823–1824 trzy pierwsze rozdziały. Napisał tam też słynne liryki takie jak: Sztylet (napis. 1821, wyd. 1856) i Więzień (nap. 1822, wyd. 1832).

Jesienią 1824 kara została złagodzona, zesłanie na południe Rosji zamieniona została na odosobnienie w majątku jego matki (będącym jednocześnie domem rodzinnym poety) we wsi Michajłowskoje koło Pskowa. Tu powstała tragedia romantyczna Borys Godunow, będąca ilustracją walk o tron moskiewski na przełomie XVI/XVII wieku. Po stłumieniu powstania dekabrystów Puszkina został wezwany przez cara Mikołaja I do Moskwy. Ciężko przeżywał klęskę powstania dekabrystów, pod wpływem tych przeżyć powstały wiersze W głębinie syberyjskich rud (1827) i Arion (1827). W 1827 poeta, pod wpływem twórczości Waltera Scotta, napisał swój pierwszy, niedokończony utwór prozatorski: powieść historyczną Murzyn Piotra Wielkiego (nap. 1827, wyd. 1837), Piotrowi I poświęcony był też poemat historyczny Połtawa (1829).

Uwolniony został przez cesarza od zwykłej cenzury, odtąd cesarz sam cenzurował jego utwory, przesyłane przez Puszkina do III. Oddziału Kancelarii Osobistej Jego Cesarskiej Mości lub wprost do władcy.

W 1831 mieszkając w Bołdino pod Moskwą ukończył poemat dygresyjny Eugeniusz Oniegin (wyd. fragmentarycznie w latach 1824–1831, całość 1833). Dzieło pokazuje obraz życia rosyjskiej szlachty na wsi i w mieście w połowie XIX wieku. Tytułowy bohater, jak przystało na bohatera romantycznego, jest pełen pesymizmu, miotają nim wewnętrzne sprzeczności i z bólem uświadamia sobie bezsens życia.

Oprócz Eugeniusza Oniegina, napisał w tym czasie składające się z pięciu nowel Opowieści świętej pamięci Iwana Piotrowicza Bielkina oraz cykl tak zwanych małych

tragedii: Skąpy rycerz, Mozart i Salieri, Gość kamienny i Uczta podczas dżumy. Powstały też bajki dla dzieci, między innymi znana na całym świecie wersja wydanej 15 lat wcześniej przez braci Grimm Bajki o rybaku i złotej rybce, Bajka o carze Sałtanie, Bajka o Popie i jego parobku Jełopie, Pan młody.

W lutym 1831 Puszkina ożenił się z Natalią Nikołajewną Gonczarową w moskiewskiej cerkwi Wielkie Wniebowstąpienie, po czym przeprowadził się do Petersburga, wciąż pod specjalnym nadzorem policyjnym. Tam powstały wiersze Oszczercom Rosji (powstały dla uczczenia wzięcia Warszawy przez Rosjan) i Rocznic Borodina, związane z powstaniem listopadowym w Polsce i rewolucją we Francji, Wiersze te wywołały liczne sprzeciwy, między innymi polemizował z ich wymową Adam Mickiewicz w swym wierszu Do przyjaciół Moskali.

Wkrótce powstały kolejne powieści: Dubrowski (1832–1833) oraz Dama pikowa (1834), a także powieść historyczna o buncie J. I. Pugaczowa Córka kapitana (1833–1836), będąca największym z prozatorskich utworów Puszkina.

W ostatnim okresie życia zwrócił się ku historii, powstała obszerna Historia Pugaczowa (1834) i poemat historiozoficzny Jeździec miedziany (nap. 1833, wyd. 1837), zainspirowany przez Ustęp III części Dziadów Adama Mickiewicza.

W 1836 Puszkina uzyskał zgodę na wydawanie pisma literacko-społecznego „Sowriemiennik”, które prowadził aż do śmierci.

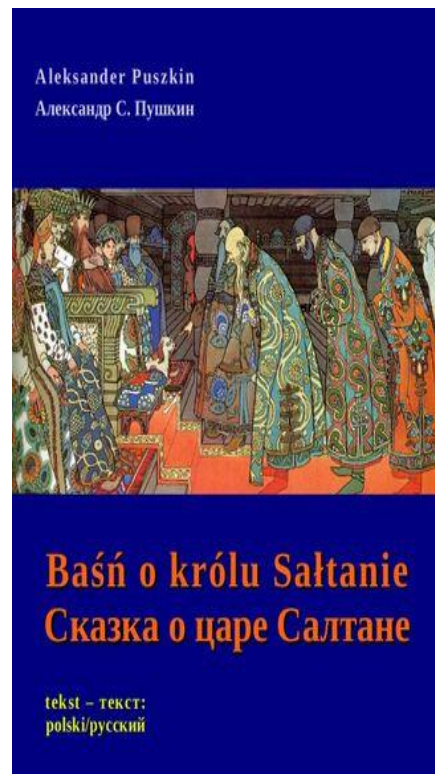
Rok później w 1837, na skutek intrygi dworskiej zmuszony był, w obronie honoru żony, pojedynkować się z francuskim emigrantem Georgesem d'Anthès. Ciężko ranny, zmarł w dwa dni później, pogrzeb odbył się bez rozgłosu na cmentarzu przyklasztornym w guberni pskowskiej.

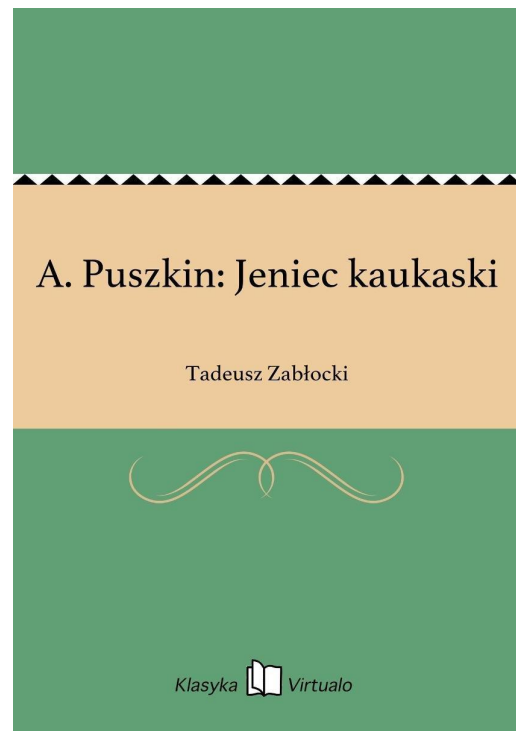
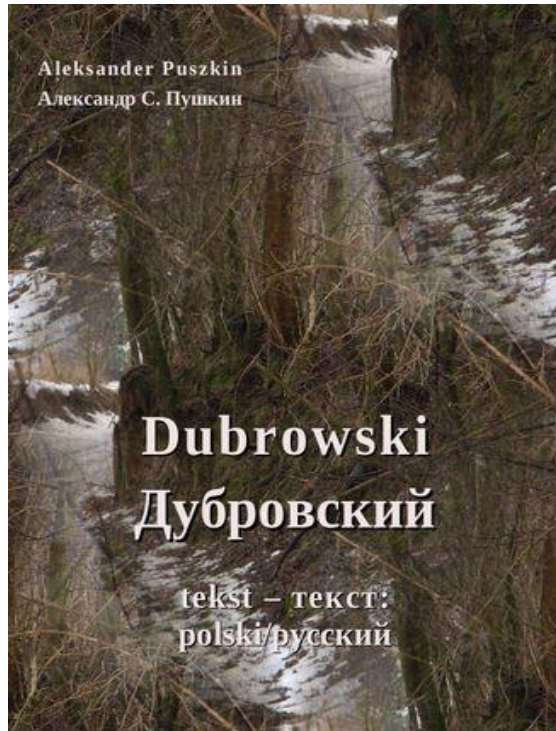
Twórczość Puszkina była wielokrotnie tłumaczona na język polski, między innymi tłumaczyli: Adam Mickiewicz, Julian Tuwim, Jan Brzechwa, Mieczysław Jastrun, Adam Ważyk, Seweryn Pollak (m.in. wiersz Do *** poświęcony Annie Kern, Feliks Netz).

Źródło: <https://lubimyczytac.pl/autor/20821/aleksander-puszkina>

ZNANE UTWORY

SŁYNNE CYTATY

***Samotność zbytnia i brak zajęcia
gubią młodych ludzi.***

Aleksander Puszkina

***Czytanie – oto najlepszy sposób
uczenia się.***

Aleksander Puszkina

*Fala i kamień, wiersze i proza,
lód i płomień nie tak bardzo od
siebie.*

Aleksander Puszkina

*Dźwignąłem pomnik swój, nie
trudem rąk ciosany, Wydepcą
ścieżki doń miliony ludzkich
stóp.*

Aleksander Puszkina

